

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

Társadalmi és megyei érdekeket képviselő hetilap. — A Gömörvármegyei községi- és körjegyző-egylet hivatalos lapja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Tompa Mihály-utca 10. sz.

Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés; továbbá előfizetések, hirdetés, nyilttér és egyéb felszólalás.

Telefon-szám: 52.

Telefon-szám: 52.

Felelős szerkesztő:

KOMÁROMY ISTVÁN.

Kiadó laptulajdonos:

ID. RÁBELY MIKLÓS.

Az előfizetés díja:

Egész évre . . . 10 korona. Fél évre . . . 5 korona.
Várm. körjegyzőknek és tanítóknak egy évre 6 korona.
Egyes szám ára 20 fillér.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petitsor térfogata . . . 12 fillér.
Nyilttér sora 40 fillér.

A szerkesztőség kéziratot nem ad vissza, bélyegtelen levelet nem fogad el. — Vidéki levelezőink kéretnek, hogy közleményeiket péntek délig megküldeni sziveskedjenek.

A kiadóhivatal hirdetést és nyilttéri közleményt csak szombat délelőtti 10 óráig fogad el.

Kapuzáráskor.

A héten bevégezik az iskolákban a vizsgákat és két hónapon keresztül elhagyatva állanak a máskor olyan eleven élettől sürgölődő házak, a hol az ifjúságot bevezetik a szellemi művelődés közösségébe, közölvén vele mindazt, a mit évezredek során kutattott az emberi szív és ész, hogy a tökéletesség célpontjához közelebb férközhessen.

Most beáll e pihenés ideje, a mikor szemlét tarthatunk egy kissé a végzett munka fölött, mert egy nemzedékre nézve kimondhatatlan fontosságú az a munka, a mi az iskolákban folyik.

Mi nem tekinthetjük azt a nevelő munkát olyannak, mint az akták paragrafuszerű sablonos ledarálását, sőt azt is valljuk, hogy ez a nevelő munka sokkal fontosabb, mint ama aktuális ügyek és dolgok elintézése, mert itt a jövődőről, a nemzet reményéről van szó.

Nem tehetünk róla, de több mint két évtized küzdelmes vándorlása a jelen kopár sivatagán nem ölte még ki lelkünk-ből az idealizmust és bármennyi embert látunk is letántorodni elfásult lélekkel a nemesebb törekvések magaslatáról: annyi kutár lélek sivár, vigasztalan szemlélete után is remélünk jobb jövőt.

Sokszor magunk is okai lehetünk, hogy a társadalom meg nem érti és kevéssé nem méltányolja munkásságunkat. Okot adhatunk rá, hogy ne tiszteljék bennünk a jövőért harczó ideális lelkű apostoli munkásokat; ha látják, hogy az ideális törekvés rég helyt adott az anyagiak utáni törtetésnek és minden munkánkat ebből a szempontból irányítjuk. Vagy az sem nagyon épületes dolog, ha az eszmék és a jövődőről nemesebb élet apostolai alacsony kortesfogásokkal, nemtelen hizelgéssel, a politikai élet köznapiságához illő fogásokkal akarják érdemesebb társaikat egy löfej hosszával megelőzni. Ha azt látjuk, hogy valaki

csak stréber módra végzi jól a dolgát, a mikor legtöbbször nézik; ha pedig nem nézi senki, akkor ő sem törődik vele. Az ilyenféle tapasztalatok kiábrándítanak sok embert a jövődőről végzett ideális törekvések hitéből s az ilyen látványok tönkretesznek sok becsületes ember munkájának értékét, a kik szem előtt nem forogva dolgoznak.

Mert a világ azt nézi és azután ítél, a mi legnagyobb port ver föl, a mi legnagyobb lármát csap s azt becsüli első látásra, a mi legnagyobb füstöt áraszt; nem nézi, hogy lesz-e ott a nemes, kemény tüzfának kitaró lángja?

A világ, az emberi társadalom tulnyomó nagy részben olyan eljárást követ a közügyért végzett munka mérlegelésében, hogy nem szeret mélyebben kutatni, csak a felszint nézi, a mit első pillantásra lát és első ítéletében ez a szempont vezérli. Pedig a vízár felületén szokott uszni a könnyebb hab és a lenge törmelék; az igazi tiszta, üdítő víz a mélyben található föl. Száz ember közül kilenczven nem szokott gondolkodni, hanem csak a fölületre néz s a fölületen uszó, tolongó habot és szemetet tartja legértékesebb elemnek. Így ítélnek, sajnos, még a tanult, intelligens emberek is és ez annyi bajnak és felfordulásnak oka a világon. A természet szerint értékesebb, súlyosabb elemet akkor ismerik föl a mélyben, a mikor már bizalmukkal a felületen uszó habot elhalmozták. Tulnyomó részben ilyen a világ és igen lassan hatja át annak ereit a mélyebb, tisztább tanítás az igazi értékek megbecsüléséről, a mit az elemi iskolától a felsőbb iskolákig nevelő munkásságok egész sorozata igyekszik beleoltani a fiatal nemzedékbe: a jövő emberébe. Igen sokból kiöli a nemesebb eszmét a társadalom ellenkező irányu, felfordult berendezkedése.

Az iskolai év végén számot vetve ezekkel az állapotokkal: elkecserejtünk-e ta-

lán? fölhagyjunk-e az ideális, nemesebb eszmék hirdetésével?

Nem, mert azok az értékek, a melyeknek elterjesztése és beplántálása a jövő nemzedék lelkébe a mi feladatunkat alkotja: sokkal szentebbek, minthogy azokat a köznapiság élet vásárán áruba bocsáthatnók ingó-bingó portéka gyanánt. Azoknak a saját fajsúlyuknál fogva el kell foglalniok megillető helyüket, ha nem is ma vagy holnap, de talán holnapután és a jövőben biztosan. A feltordult állapotok nem tarthatják magukat sokáig, ezek csak ideig-óráig tarthatnak s a felületen dolgozó és a társadalom gondatlanságára számító emberek hamarosan kiábrándítják magukból azokat, a kiket tévedésbe ejtettek.

Mi pedig, a kik tíz hónapon át ismét becsületesen fáradtunk a jövődőről; ismét nyugodtan pihenhetjük ki fáradalmainkat, mint azok a növendékek is, a kik velünk együtt dolgozva teljes erővel törekedtek a jó uton haladni.

A sivár élet zsibvásárában vigasztalásul szolgál az az öntudatunk, hogy ismét szolgáltuk a nemesebb eszmét, hogy ismét dolgoztunk a jobb jövő kiépítésén.

A jolsvai kerület képviselője.

A jolsvai választókerület folyó hó 19-én egyhangulag és nagy lelkesedéssel választotta meg dr. *Benedek Sándor* választás és közoktatásügyi államtitkárt országgyűlési képviselőjévé.

Már pár nappal tul vagyunk a választáson, de mikor oly kiváló férfiut, mint *Benedek* államtitkár, sikerült a kerületnek megnyerni, örömmel tekintünk vissza annak a pár napnak eseményére, melyek a választást megelőzték, s mely idő alatt az államtitkár nagyszabásu programbeszédét elmondotta és a kerület nagy részét bejárta.

Az államtitkár *Kubinyi Géza* főispán,

FEGYVERGYÁRI KERÉKPÁROK

a létező legjobb kerékpárok; bizonyítja az, hogy az Osztrák-Magyar hadsereg is csupán ezen kerékpárokat használja.

Kapható kizárólag **Valaszky Rezső**, óras- és ékszerésznél RIMASZOMBATBAN.

RÉGI KERÉKPÁROK BECSERÉLTETNEK!

RÉGI KERÉKPÁROK BECSERÉLTETNEK!

Lukács Géza alispán, báró Hámos László nyugalmazott főispán, Rónay Antal, dr. Nemes Zsigmond, Rednik Gábor és Farkas Zoltán országgyűlési képviselők kíséretében folyó hó 15-én a reggeli órákban érkezett meg a pelsőczyi vasuti állomásra, hol a pelsőczyiek és a esetnekvölgyi választók nagyszámu küldöttsége várta.

Az államtitkár szép és lelkes beszéddel Czékus István főjegyző és Ambrus András pelsőczyi főbíró üdvözölte, mire az államtitkár értékes szavakkal köszöntö meg a figyelmet. Ezután az államtitkár a főispán kíséretében gépkocsin, a kíséret többi tagja pedig és a megjelent nagyszámu választók külön vonaton mentek Jolsvára. Jolsván az érkezőket nagyszámu közönség várta és lelkes ovációkban részesítették a jelöltet.

Az államtitkár kíséretével a Coburg hercegi ősi kastélyban szállt meg, hol fogadta Jolsva város közönségének küldöttségét, melyet Basilidesz Gusztáv kir. tanácsos, polgármester vezetett. Majd Schuster Antal ez. kanonok, jolsvai plébános vezetése alatt nagyobb számu küldöttség járult az államtitkár elé s kérte, hogy programbeszédje megtartása céljából sziveskedjék a vendéglő nagytermébe elférni. A zsufolásig megtöltött nagyteremben az államtitkár Hering Samu hercegi erdőigazgató üdvözölte s felkérte programbeszédje megtartására. A hatalmas programbeszéd így hangzik:

„Tisztelt polgártársaim!

Midőn ma itt, e regényes fekvésű magyar város barátságos falai közt megjelentem, elsőben is a hála és a köszönet érzésének óhajtok kifejezést adni azért a megtisztelő bizalomért, hogy a jolsvai képviselőválasztói kerület mandátumát nekem felajánlani és képviselőjelöltjükül elfogadni kegyesek voltak.

A felém irányuló bizalom megtisztelő voltát fokozza azon körülmény, hogy a jolsvai kerületet eddig olyan kiváló hazafi és a vármegyei közéletnek is olyan illusztris alakja képviselte, mint az én tisztelt barátom: Kubinyi Géza. Itt, az önök körében, tisztelt polgártársak, nem szükséges részletezni Kubinyi Géza közéleti tevékenységének sikereit. Hiszen ő e vármegye hű fia; ide kötik őt születése, családi tradíciói és munkás életének alkotásai. Bizonyára nem kezdhetném meg méltóbban programbeszédemet, mint azzal, hogy az én tisztelt barátom, Kubinyi Géza hazafiai és polgári erényei előtt meghajtom a nemzeti munkapárt zászlóját.

Államtitkári állásomból önként folyik, hogy a kormányon levő nemzeti munkapárt híve vagyok, amely politikai párt az 1867-iki kiegyezés alapján áll s Deák Ferencz korszakalkotó törvényének helyes értelme szerint demokratikus alapon akarja kiépíteni a modern magyar nemzeti államot. Engem már kora ifjúságomban magukkal ragadtak a hatvanhetes kiegyezés nagy igazságai és kitörülhetetlenül él lelkemben az a meggyőződés, hogy a közjogi viták időkorá lejárt és az új cselekvő politika, eredményes munka és alkotás ma csak az 1867-iki kiegyezés alapján létesíthető. Fényesen bizonyítják ezt a közelmúlt eseményei. Amint a nemzeti akarat lesiklott az 1867-iki közjogi alapról, vagy meg akarta változtatni az 1867-iki alaptörvény jogi határait, ezek az eltolódási törekvések olyan konfliktusokra vezettek, amelyek kizárták a békés alkotmányos élet áldásait.

A politika porondján ma két hatalmas erő küzd. Az egyik a nemzeti munkapárt, a másik a koalíciós ellenzéki pártok. Hogy ennek a koalíciós ellenzéknek természetrajzát megértsük és kellően értékeljük, igen tanulságos lesz rövid pillantást visszavetni arra az időre, amikor — nem is oly régen — az ő kezében volt a kormányhatalom.

Midőn 1906-ban a koalizált pártok kormányra jutottak s a választásoknál a függetlenségi párt többségbe jutott, örömmámorban uszott

az ország. A Wekerle-kormány diadalmenetben vonult be az ország fővárosába. A kormánynak a parlamentben sem volt ellenzéke, kivéve egy pár nemzetiségi képviselőt. Övé volt az ország, a hatalom és a dicsőség. Benne ültek a legfényesebb nevek viselői, akiknek minden kvalitásuk megvolt, amelyek a sikert biztosítani alkalmasak: a nagy tudás, a kormányzatban való jártasság és a fényes szónoki tehetség.

Mit csinált a koalíció?

Es mi történt, tisztelt polgártársak? Az történt, hogy a három éves koalíciós kormányzás nem volt egyéb, szánalmas vergődésnél. Valóságos tojástanács. Csupa paktum, csupa konzesszió. Még pedig olyan egyezés, olyan engedmények, a melyek nem maradtak mindig tárgyi alapon. Pusztult a nemzet közvagyonban, ősi erkölseiben. Elvesztett minden etikai érték s kockára tétettek olyan aspirációk, amelyek úgy élnek a hazafiak szívében, mint a jövőd megérlelhető gyümölcsei. A politikai életből kiköltözött az őszinteség vándormadara. A nemzet vezeterei a függetlenségi párt megvalósíthatlan elveinek szemkápráztató köntösében jelentek meg a hiszékeny nép előtt, hatvanhetes alapon pedig felemelték a kvótát s kötöttek egy rossz közgazdasági kiegyezést, de megszerezték hozzá a szerződés czímet, a mi annyit ér — hogy Tisza István gróf szavaival éljek — mint az afrikai négertörzseknek kedves, csillogó, de értéktelen üveggyöngy.

Ez a kormányzás magában hordta a romlás csiréit s legelőször a pártok közötti egyetértést borította fel, az 1910. év elején pedig a koalíció hajója teljesen zátonyra jutott. Az országnak nem volt költségvetése s bekövetkezett az ex lex állapot, szám szerint már a negyedik. A szívek tele voltak aggodalommal, senki sem tudta, mit hoz a holnap. Ekkor történt az a váratlan fordulat, amely kivetett a lehetetlen állapotból s felderíté egy jobb jövő hajnalát. A liberális párt félretolt és csendesen szemlélő vezeterei a hazaszeretet bátorságával és önfeláldozásával léptek ismét a cselekvés terére. Megalakult a nemzeti munkapárt. Megalakult, jött, látott és győzött. A képviselőválasztásoknál a nemzet óriási többsége melléje állott s a koalizált pártok hajóiknak csak roncsát tudták megmenteni. Ekként csatlakozott a munkapárt programjához a legnagyobb erkölcsi erő: a nemzeti akarat.

A nemzeti munkapárt alkotásai.

A nemzeti munkapárt programja tiszta, világos és céltudatos. A párt neve magában foglalja a lényegét. Nemzeti munkát ígér, hogy teremthessen. Félretolja a meddő és minden alkotó munkát megcsufoló közjogi harcokat, hogy megépíthesse, fejlessze és biztosítsa a magyar nemzeti államot oly intézmények létesítésével, amelyek a demokratikus fejlődés igényeinek megfelelnek.

Ezt a programot a nemzeti munkapárt három évi kormányzása alatt becsületesen beváltotta. Csak egy pillantást kell vetnünk törvénykönyveinkbe s látjuk az alkotó munka gyümölcseit. Ezek közül kiemelem az új bankszerződést, a melynek a közgazdasági életre kiható nagy jelentőségét semmi sem bizonyítja fényesebben, mint az, hogy az Osztrák-Magyar Bank 1912-ben, gazdasági életünk legszomorubb idő szakában, ezerkétszázötvenhétmillió koronát bocsátott Magyarország hitelszükségleteinek fedezésére; továbbá kiemelem, az új választói törvényt, mely új korszakot jelentő alkotás; végül külön említem fel az új véderőtörvényt, amely a nemzet régi és husbavágó aspirációit valósítja meg, amidőn behozza a kétéves katonai szolgálatot, ellátja a honvédséget tüzéséggel, modern és a nemzeti nyelv jogainak is megfelelő alapon rendezti a katonai büntető bíróságot.

Ezek a reformok csak úgy lettek keresztülvihetőek, hogy a nemzeti munkapárt az ellenzék tiz év óta tartó obstrukcióját letörte és helyreállította a parlament munkaképességét, amely ténye már önmagában történelmi diadal.

Nem szükséges, tisztelt polgártársak, hogy a parlamenti harc részleteit itt most szellőztessék, elég lesz, ha egy körülményre mutatok rá. Tiz év óta mindenki tudja, még a verebek is csiripelték, hogy haderőnk fogyatékos és harc-képességének emelését tovább halogatni nem

lehet. Tudják ezt maguk a koalíciós vezetők is. Bizonyítja azt annak a paktumnak szövege, a melynek alapján a koalíciós kabinet 1908-ban megalakult. Ennek második pontjában az unjecz-jutalék felemelésének szükségét a felek elvileg elismerték és csak a kivétel halasztatott el. Mégis mi történt? Az történt, tisztelt polgártársak, hogy midőn a véderőtörvény tárgyalása szönyegre került, a koalíciós kormánypartból alakult ellenzék újra a technikai obstrukció kárhuzatos fegyveréhez nyult s lehetetlenné tette tizenegy hónapon keresztül névszerinti szavazásokkal és az obstrukció technikájának legújabb vívmányával megakadályozta azt, hogy a többség akarata érvényesüljön, hogy a parlament egyáltalán határozhasson. És tette ezt akkor, midőn a balkáni viszonyok már összebogozódtak s a béke a fegyverek élén táncolt. Ilyen körülmények között a szükség törvénye volt az, amely a véderőtörvény elfogadására vezetett, a véderőtörvény elfogadásának módja pedig szükségyszerű és kikerülhetetlen következménye volt a tiz éven át dúló obstrukció rombolásainak. A nemzeti munkapárt a hazafiai kötelesség teljesítésének öntudatával vállalhatja ezért a felelősséget a történelem ítélőszéke előtt. A koalícióban álló ellenzéki pártok pedig, bármi legyen jövő sorsuk, nem fognak szabadulhatni attól a jogosult szemrehányástól, hogy nem igyekeztek részt venni a király és a hazai vitális érdekeinek biztosítására irányuló parlamenti munkában akkor, amikor határaink mellett véres háboru új államalakulásokat teremtett s amidőn annyiszor függött hajszálon az európai béke. Ez az a politikai színvakság, a melyre gróf Széchenyi István érzelt, midőn azt mondta, hogy sokan úgy képzelik a hazaszeretetet, mint Ámort bekötött szemekkel.

Az ellenzéki fuzió.

Mint méltóztatnak tudni, az ellenzéki pártok most olyan közös programot keresnek, — mióta elutaztam, úgy mondják, a függetlenségi frakciók már találtak is — a mely biztosítja számukra a kormányképeséget. Lehetséges, hogy meg is csinálják a fából vaskarikát. Eddig azonban csak két programponiban voltak egyek.

Az egyik az, hogy a legféltetlenebb szenvedéllyel és a legsötétebb gyűlölettel támadják a nemzeti munkapártot. A másik pedig az, hogy revízió alá akarják venni a csak most szentesített választói törvényt.

Az elsőt mélyen sajnálom. Én bíró voltam s bírói pályámról azt a tisztult felfogást hoztam magammal, hogy minden vélemény és minden pártállás tiszteletet érdemel, a mely a hazafias meggyőződés tiszta forrásából fakad. Az ellenzék harcmodora azonban megcsufol minden józan elméletet s teljes politikai és társadalmi elvadásra vezet.

A választói jog.

A másik programponit a választói jog revízióját illetőleg elsőben is azt bátorodom megjegyezni, hogy a revízió nemcsak időszerűlen, de teljesen oktalan kívánság is. A választói jogról szóló új törvény egyike törvényhozásunk legjobb demokratikus alkotásainak. Számol a fejlődő kor igényeivel, de nem megy túl azon a határon, ahol már a magyar állam egységes nemzeti jellegét megóvni nem lehetne. Anglia is csak fokozatosan jutott el a mai széleskörű jogállapothoz. A XIX. században háromszor változtatta meg választói törvényét: 1832-ben, 1867-ben és 1885-ben. Azok az államok pedig, mint Franciaország és Németország, ahol forradalmi hirtelenséggel mentek át az általános választói jog rendszerére, ezt a radikális ugrást aiafosan megbánták. Franciaországban a szavazók egy harmadrésze, főképp a középosztály távöltartja magát a választásoktól s Németország legelőbbre haladó területein csak a munkásság jut birodalmi képviselőhez, míg a középosztály, a kisiparos- és a kisgazdasztály alig tud egy két képviselőt bejuttatni.

Hogy a mi választói törvényünk valóban demokratikus alkotás, kitűnik abból, hogy ennek nyomán a választók száma 1,070.000 körülbelül kétmillióra emelkedik s az emelkedés csaknem egészen az első néposztályokra esik. Majdnem egymillió ember nyer ezzel az új törvénnyel választói jogot s lesz befogadva az alkotmányosság sáncaiba.

A demokrácia szempontjából feltétlenül

felette áll e törvény a koalíciós kormány alatt készült javaslatnak. Gróf Andrássy javaslata szerint a választói jog nem lett volna sem általános, sem egyenlő, sem titkos. Nem lett volna általános, mert hiszen ez a javaslat is kontemplált jelentékeny korlátokat s ezt azzal okolta meg, hogy „írni, olvasni sok olyan is tud, a kinek sem vagyona, sem műveltsége nincs, a kire tehát a politikai döntő hatalmát reá bízni hiba volna.” Nem lett volna egyenlő, mert hiszen az ő javaslata a pluralitáson, a kettős-hármas szavazati jogon alapult. S nem lett volna titkos, mert ő az egész vonalon fenntartotta a nyilvános szavazás jogát. Nyilvánvaló tehát, hogy az új választói törvény a demokráciának nagyobb területét öleli fel, mert az bizonyos, hogy az új törvény szerint a szavazati jog egyenlő s legalább részben, Budapest székhelyű városban és a törvényhatósági joggal felruházott városokban titkos is.

Általában az új választói törvény úgy van megkonstruálva, hogy az abban lefektetett jogok könnyűszerrel fejleszthetők. S ha a tapasztalás azt fogja mutatni, hogy a gyakorlatban nem okoz az egyes társadalmi osztályok között a házára is veszélyes eltolódásokat és nem veszélyezteti az állam nemzeti jellegét, semmi sem áll útjában annak, hogy a törvényhozás a jogkiterjesztés terére lépjen. Most azonban végzetes hiba lenne a sötétbe való ugrás s a higgadt, alkotó politika nem veszélyeztetheti a haza vitális érdekeit.

A közigazgatás reformja.

A közigazgatás reformjának évtizedek óta huzódó kérdése ma újra aktuális s ez okból röviden jelezni óhajtom álláspontomat. Immár harminczhét éve, hogy közszolgálatban állok s ebből huszonegy évet a közigazgatási szolgálatban, tizenhat évet a bírói pályán töltöttem el. Ez idő alatt tizenkét éven át elnöke voltam az állami tisztviselők országos egyesületének s e minőségemben vezető szerepem volt a köztisztviselők szociális mozgalmában. Ezekben a különböző pozíciókban szerzett tapasztalatokon szűrtem le azt a meggyőződést, hogy mind az állam, mind a köztisztviselők érdekeit csakis a kinevezési rendszerre fektetett állami közigazgatással lehet megfelelően biztosítani. A fő azonban az, hogy a tisztviselői kar jó legyen. Hogy ez általában mennyire igaz, legyen szabad idéznem Bismarcknak azt a klasszikus mondását, hogy rossz törvényekkel és jó tisztviselőkkel még lehet valahog kormányozni, de jó törvényekkel és rossz tisztviselőkkel sehogysem. — A jó tisztviselő egyik feltétele, hogy anyagi gondok nélkül végezhesse a hatáskörébe eső feladatokat. A nemzeti munkapárt belátta ezt s a párt rövid három évi uralma alatt annyi történt a köztisztviselőknek anyagi helyzetének javítására, amennyire egyetlen előző kormány sem hivatkozhatik. Az idevágó szociális alkotások közül teilemlitem a vármegyei alkalmazottak és a tanítók fizetésének javítását, a jegyzői javadalom munkában levő szabályozását, az új nyugdíjtörvényt, a mely Európa legjobb nyugdíjtörvénye s a családi pótlékot, a mely kerek számban évi harmincz millió koronába kerül s a mellyel nagy szociális igazság elvét iktatták törvénybe: a gyermekekkel megáldott családok segítését. Ennek az elvnek jövője van, a mely utat fog törni a társadalom valamennyi osztályában. Én, a ki a szeretet megfigyelő erejével szemlélttem hosszú közpályám alatt a szociális jelenségeket, azt jósolom, hogy az egész művelt nyugaton ez az elv lesz a jövő szociális alkotásainak magva. Igen tisztelt polgártársak, elsősorban azoknak a családoknak megélhetését kell intézményesen is biztosítani, a mely családok gyermekeket nevelnek, ruháznak és taníttatnak, a hol kialakul a nemzet fenntartásáért és boldogításáért hivatott későbbi generáció.

A közigazgatási bíraskodás reformja.

A közigazgatási bíraskodás szerkezeti revíziója szintén nagyfontosságú közigazgatási reformkérdés. Az itt észlelhető bajok onnét származnak, hogy az egyetlen és egyfoku közigazgatási bíróság nem jöhet megfelelő kontaktusba a nép zömével s hogy hatáskörének széles területét olyan jelentéktelen ügyek foglalják le, a melyek nem állanak arányban a bíróság magas rendeltetésével.

A magyar jogász közvélemény már az 1882.

évi jogászgyűlésen kialakult abban a tekintetben, hogy kétfoku közigazgatási bíróság szerveztessék, még pedig alsó fokon vármegyéenként. Az 1896. évi közigazgatási bírósági törvény is úgy volt tervezve, kivéve a pénzügyeket, s akkor sem elvi okokból ejtették el a kétfoku szervezést, hanem azért, mert az alsófoku bíróság szervezeti problémáin megegyezésre jutni nem tudtak. Azóta a gyakorlat megmutatta, hogy az egyfoku bírósági szervezet a pénzügyi téren is anomáliákra vezet. Ugy vagyok meggyőződve, a mely álláspontomat „A pénzügyi bíraskodás szervezeti kérdései” című munkámban bőven meg is okoltam, hogy a közigazgatási bírósági szervezet az alsófoku, városenként és megyéenként felállítandó bíróságok nélkül megfelelően ki nem építhető. Ezt a jogi felfogást megerősíti az, hogy jövőben a választói jog és a képviselőválasztás körüli jogviták is a közigazgatási bíraskodás hatáskörébe esnek. Fel kell tehát a felső közigazgatási bíróságot szabadítani azok alól a jogviták alól, a melyek a vármegyében egészen jó, sőt a helyi viszonyok ismerete folytán sokszor még jobban elintézhetőek.

Méltóztassanak megengedni, tisztelt polgártársak, hogy a kultuszárca körébe tartozó kérdésekről, a melyeknek mind politikai előkészítésébe, mind közigazgatási ellátásába hivatalos ingerenciám van, szintén nyilatkozhassam.

A munkapárt kulturprogramja.

Legelsőbbben is a számok bizonyító erejével óhajtom megjelölni azt az óriási különbséget, a mely a mai kulturális viszonyait alkotmányos életünk újraébredésének közművelődési állapotától elválasztja. A kultuszárca kiadásai 1868-ban 2.148.000 koronára rugtak, az 1913. évi költségvetés szerint pedig ezek a kiadások már 144.217.557 koronára emelkedtek, tehát a kerek számban hetvenszer többet költünk a kulturára, mint alkotmányos életünk újraébredésének első esztendejében. S minthogy a kultuszárca kiadásai 1910-ben, midőn a nemzeti munkapárt kormányra jutott, 91.000.000 koronát tettek ki, a számok viszonyosságával állapíthatjuk meg, hogy a mostani kormányzat 53 millió koronával emelte ennek a tárczának szükségleteit, a mi azt jelenti, hogy a nemzeti munkapárt évenként 53 millió koronával többet juttat az egyházak felségelésére, az iskolák szaporítására, a kulturális intézmények alkotására és fejlesztésére, mint amennyit adott a koalíciós rezsim akkor, a mikor a legbőkezűbb volt. — A nemzeti munkapárt kulturpolitikáját igaz fényvel világítja be ez az ötvenhárom millió! Ebben csucsosodik ki a munkapárt kormányzati programjának benső értéke. Nem a felemelt kvótára vagy könnyelmű befektetésekre fogynak el ezek a milliók, hanem kulturális alkotásokra, a melyek közelebb viszik a nemzetet a nyugateurópai civilizációhoz, a nemzeti közszellem kapcsolásával csatolják egymáshoz a szíveket s nemzetfenntartó erővé emelik a magyar közművelődési szervezetet. Bizonyos az, tisztelt polgártársak, hogy ennek az ötvenhárom millió koronának egy része a kultuszárca keretébe tartozó tisztviselők, továbbá a lelkészek és a tanítók helyzetének javítására szolgál. — Igy 2.091.500 korona jut a családi pótlékból a kultuszárczára, 3.690.267 koronába kerül a lelkészi korpótlék, 3.600.000 koronába a népiskolai és gazdasági szaktanítók, az állami és a felekezeti óvónők fizetésének megfelelő feljavítása. Ezeket a kiadási tételeket arra a körülményre kell visszavezetni, hogy a koalíciós kormányzat vagy egyáltalában nem teljesítette, vagy rosszul teljesítette szociális feladatait. A tanítók fizetését 1907-ben, a lelkészi kongruát 1909-ben rendezte ugyan, de ez a rendezés annyira alul maradt a valódi szükséglet méretein, hogy már öt, illetve három év elteltével az újabb szabályozás szüksége elemi erővel tört elő. A nemzeti munkapárt pedig nem maradhatott közönyös a lelkészek és a tanítók iránt, a kik igazi nemzeti munkát teljesítenek, a kik a hitéletnek és a kulturának hivatott apostolai.

Egyetem, középiskolák, népiskolák, óvodák.

A nemzeti munkapárt a nagy szociális teljesítmények mellett is a kulturális alkotások tényes sorozatára hivatkozik. Ezek között legelőbb említem a debreczeni és a pozsonyi egyetem létesítését. Ezzel kijutunk abból a szegyen-

letes állapotból, hogy egyetemek dolgában csak Oroszország áll a hátunk megett. Svájcznak 37 millió lakossal hét, Spanyolországnak tizenegy és Ausztriának nyolcz egyeteme van. A nemzeti munkapárt három évi kormányzata alatt huszonöt főgimnázium, reáliskola és felső kereskedelmi iskola létesült. Összel létesítünk egy új tanítóképzőt is. — A polgári iskolák száma hatvankettővel emelkedett és ezek közül harmincznégy leányiskola.

Új állami iskola létesült ötszázkilencvenhat s fejlesztett hatszáznegyvenkilencz, összesen kétezerszáznegyvenöt új tanítói állással. Felállított két százhuszonhárom új óvoda s a folyó évi költségvetés még százötven óvoda felállítására nyújt fedezetet. Ha elgondoljuk, hogy ezenkívül mily jelentékeny összegekkel segíti az állam a községeket és a felekezeteiket iskolafejlesztési törekvéseikben, akkor fogalmuk lehet annak a kulturális munkának méreteiről, a mely a nemzeti munkapártnak nemcsak alkotói törekvéseiről, de alkotó erejéről is tanuskodik.

Ennek az alkotó közoktatási politikának folytatására irányulnak a kultuskormány legközelebbi feladatai. A debreczeni egyetemet már az 1914. év őszén megnyitjuk és a pozsonyi egyetem egyidejű megnyitására is törekszünk. De fejleszteni óhajtuk az iskolákat az egész vonalon, nemcsak külsőleg, hanem az iskolák belső életét is. Olyan intézkedésekre van szükség, a melyek az iskolák intenzív munkásságát fokozzák s biztosítják a nevelésnek munkát szerető, állampolgári köteleességét ismerő, vallás-erkölcsi irányzatát. Ezért a felügyelet és az ellenőrzés hatályosabbá tételét tervezzük s erre a célra bizonyára alkalmas faktorokat találunk az egyházi és a közigazgatási élet hivatásszerű munkásaiban. E célra szolgál a testi nevelés fokozása is, a mire a törvényhozás alapot teremtett akkor, a midőn a lóversenyfogadások két százalékát arra szánta, hogy a testnevelés és a testedzés az ország lakosainak minél szélesebb rétegeiben meghonosodjék és fejlesztesse. — Nagy horderejű intézkedés ez, mert biztosítja az embernek, mint egésznek harmonikus nevelését s ezzel az erkölcsi és jellemfejlesztés nagy érdekét. E mellett folytatni akarjuk a szociális alkotásokat is. A tanári és tanítói nyugdíjtörvény revíziója munkában van s azt oly alapokra akarjuk fektetni, hogy kielégítse a nevelésügy hivatásos és érdemes munkásainak jogosult igényeit.

Felekezetek közti béke.

A mi a kultuskormány egyházi vonatkozású feladatkörét illeti, e tekintetben legyen szabad előrebocsájtanom, hogy én magam protestáns vagyok és hogy egyházam közéletében bizonyos vezető szerepem van. E minőségemben mindenkor az a meggyőződés vezetett, hogy a haladás sodra az egyházak között fenforgott gyászos emlékü ellentéteket régen elsöpörte s a vallásfelekezetek egymáshoz való viszonyát új alapokra helyezte át. Ma már nem az egyházak egymásnak ellenségei, hanem az összes egyházakat egy ellenség ostromolja: a rohamos haladás fattyuhajtása, a hittel harczó destruktív irány. Nemcsak a felebaráti szeretet magasztos tana, de a közös ellenség elleni közös küzdelem szüksége vezet el ahhoz az igazsághoz, hogy a vallásfelekezetek egymásnak testvérei, hogy minden egyháznak találkoznia kell azon az uton, a mely Istenhez vezet. Ez a felfogásom ma is, mint kultuszminiszteri államtitkárnak s ebből a felfogásból önként folyik, hogy egyházaink államjogi elhelyezkedése mellett a kultuskormány egyházi köztevékenységét nem irányíthatja más, mint a törvényből folyó jogi és anyagi követelmények igazságos kielégítése.

Még a helyi érdekekről is kellene nyilatkoznom, azonban méltóztassanak megengedni, hogy e tekintetben konkrétizált ígéretet ne tegyek. Nem vagyok az ígéretek embere, mert én is azt tartom, hogy ígérni könnyű, megtartani nehéz. Általában azonban a választókerületek és a képviselő között úgy fogom fel a viszonyt, hogy az családi köteleket teremt s a képviselő a jó családapa gondosságával köteles eljárni s kerülete szívdobogásán tartani kezét, hogy megérezze annak baját, szükségleteit és óhajtasait. E tekintetben a választókerület polgársága előtt nemcsak az ajtóm, de a szívem is mindig nyitva lesz.

Ezzel befejeztem beszédemet, de még sem hagyhatok egy körülményt figyelmen kívül. A mi politikai ellenteleink azt hirdetik, hogy mi nem szeretjük a szabadságot és szembehelyezkedünk Kossuth Lajos szellemi hagyományaival. Hát, tisztelt polgártársak, én nem tudom, mások hogy fogják fel a szabadságot, de az én tapasztalatom az s a történelem is azt tanítja, hogy csak ott virulhatnak a közszabadság virágai, ahol a nép művelt és részes az anyagi jólét áldásaiban. A nemzeti munkapárt pedig a kulturát és az anyagi jólétet akarja megszerezni a nép számára kormányzati munkával intézményesen, tehát a szabadság tényezőit. A célja az, hogy a szabadságot mindenki megszerezhesse, aki tanulni és dolgozni akar, mert bizony, aki nem tanul és nem dolgozik, az egész világon rabszolga marad. A tisztelt választópolgároknak bizom annak megítélését, melyik párt szolgálja jobban a szabadság ügyét: az-e, amely cifra szavakban hirdeti vagy pedig az, amely a szabadság tényezőit dolgozik.

A nagy közjogi tudásra, gazdag és bő tapasztalatokra, hazafias meggyőződésre valló és a messze jövőbe tekintő programbeszéd igen nagy hatást keltett s valóban még más politikai párthoz tartozó egyéneket is magával ragadott.

A programbeszéd után lakoma következett, melyen körülbelül 400-an vettek részt. Az ebéd alatt a helybeli munkapárt nevében *Chalupka* János ág. ev. lelkész, majd pedig *Lukács* Géza alispán és báró *Hámos* László szép pohárköszöntő keretében éltették *Benedek* képviselő jelöltet. Ezután *Benedek* államtitkár, képviselőjelölt emelkedett szólásra s éltette a kerület választó polgárságát. Értékes pohárköszöntőjében megemlékezett gróf *Tisza* István kormányelnökről is, kit *Kubinyi* Géza főispán indítványára táviratilag üdvözölték.

A lakoma után *Benedek* államtitkár *Kubinyi* főispán kíséretében több helyen látogatást tett a városban, melynek területén mindenhol lelkesen üdvözölték és ünnepelték.

Délután 4 órakor *Benedek* képviselőjelölt kíséretével a szomszédos *Nagyrocze* városba utazott, hol a város közönsége a kies városi fürdőben várta és fogadta képviselőjelöltjét. Tiszteletére az ottani szokáshoz híven zsványpecsenye süttést rendeztek, amelynek elköltése céljából nagyszámu választóközönség ült asztalokhoz. A terített asztalnál a város nevében dr. *Mihalik* Dezső polgármester, a választóközönség nevében pedig *Hoznek* Lajos ottani ág. ev. lelkész üdvözölték és éltették talpraesett szép toasztokban *Benedek* államtitkárt.

A szívélyes fogadtatást értékes politikai nyilatkozatokban gazdag és szellemes toasztban köszönte meg *Benedek* államtitkár. Utána *Kubinyi* főispán és *Farkas* Zoltán orsz. gyűlési képviselő mondtak még alkalmiszzerű, igen sikerült és férfias ígéretekben bővelkedő pohárköszöntőket. A nagy társaság csak a késő estéli órákban oszlott szét és az államtitkár *Mihalik* Dezső Coburg hercegi főügyész vendégszerető házában tért nyugalomra.

Másnap f. hó 16-án *Benedek* államtitkár kíséretével *Murányba*, onnan pedig a *Garamvölgyre* utazott gépkocsin, ahol programbeszédet mondott és választóival megismerkedett.

Most, amikor dr. *Benedek* Sándor kultuszminiszteri államtitkár már a jolsvai kerület megválasztott munkapárti képviselője,

elmondhatjuk, hogy e kerületre ismét a szerencse csillaga mosolygott rá, amikor *Kubinyi* Géza örökébe oly kiváló és tehetséges államférfiut bir képviselőül, mint a milyent *Benedek* államtitkárban nyertek.

A feminizmus helyes vágányai.

Abból az ötletből, hogy Budapesten épen most folyik a nők világkongresszusa, talán épen aktuális lesz a feminizmusnak a mi felfogásunk szerinti helyes útját megjelölni.

A női mozgalmat sem fölényes kézmozdulattal, sem pedig mosolylyal, vagy holmi olesó viccekkel elintézni nem lehet. Ezt a mozgalmat komoly, nagyon komoly okok hozták létre, s így vele csak a legnagyobb komolysággal lehet foglalkozni. A ki pedig erre a komolyságra magát elhatározni nem tudja, az ehhez a kérdéshez ne nyuljon, mert amellet, hogy önmagát teszi nevetség tárgyává, épen annak az ügynek árt vele legtöbbit, a melynek talán használni akarna.

Mindenesetre az volna kívánatos, hogy e kérdés ne léteznék; de ha már egyszer megvan, akkor oda kell törekednünk, hogy helyesen s közmegnyugvásra megoldjuk. Erőszakkal szociális kérdést még soha meg nem oldottak; nem fogják megoldani ezt sem. Csakhogy maga a jóakarat sem elég. Minden bajt csak úgy lehet sikerrel orvosolni, ha annak genezisé, előidéző okait jól ismerjük, s a gyógymodot s annak szereit is ennek megfelelően alkalmazzuk. Így kell eljárunk korunk ezen még gyógyítatlan sebével is, a melyet általában feminizmusnak, magyarul női mozgalomnak hívunk.

Hogy e mozgalmat mi szülte, azt tudjuk. Nem a nadrág utáni vágy, mint sokan még ma is hiszik, hanem a gyomornak parancsoló szava ama kenyér után, a melyet a modern technika tőle elragadott, s a léleknek följajdulása, a melyet a „kultura“ olyannyira megtépázott, hogy ott, a hol előbb a legszebb virágok diszlettek, ma a kripták üressége kong a legijesztőbb módon. Tehát a feminizmus nem akar a nők számára semmiféle új jogokat kivívni, hanem csak a régi, erőszakkal elraboltakat visszaszerezni, ha lehet simán és esinján, ha így nem, akkor majd a tömegező hatalmi szavával. Ezt pedig lehetőleg kerülnünk kell, mert a hol tömeg lép fel, ott az excessusok elkerülhetetlenek.

De hát mik ezek a jogok? Röviden így fejezhetném ki: az emberi méltóságnak megfelelően megélni akarni. De hát akadályai vannak ennek? Gátolja ma ezt bármi is? Igenis, vannak akadályai, gátolja ezt egy hatalmas tényező: a modern életfelfogás.

A modern élet ugyanis a nőknek két főtypusát teremtette meg: az urinő vagy dáma és a proletárnő vagy munkásnő typusát. Ez a két typus reprezentálja mindama bajt és viszályt, amely a feminizmust létrehozta s a két főtypushoz sorakozik azután a többi számtalan árnyalat.

Mi tehát az a dáma a mai modern életfelfogás szerint? Ez egy lény, aki csak diszül, dekorációul szolgál minden komoly feladat nélkül s így életének jellegzetes vonása az üresség. Mert semmiféle pozitív feladata nincs, tettereje mindenféle áltevékenységben merül ki, a mi mindig izléstelen és nevetséges, de a legtöbbször káros és ártalmas is.

Ellentéte ennek a proletárnő, akinek munkája kelleténél is több van s hijján van mindannak, amiben a dáma bővelkedik, mint pl. vagyon, idő. Végzendő munkája lélek- és szellemnélküli, amely mellett a kedély eltompul, a lélek rugékonyságát, tetterejét veszíti. Tehát itt is tátongó üresség támad a lélekben, mert az eleven és élénk női lélek az érvényesülésre teret nem talál, tevékenysége a lelket élő gépiességben merül ki.

A nőnek ezen mindkét typusa, úgy a dáma, mint a proletárnő így vajmi könnyen a lealacsonyítás áldozatává lehet, s a lelketlen kizsákmányolás s élvhajászat tárgyává sülyeszthetők. S ez meg is történik. Mert miért van a dáma másért, mint hogy a férfinak tessék, szalonjának disztárgya, unalmas óráinak játékszere legyen? S a proletárnő? Ez azért van, hogy a

férfi, mint egy pasa, a házban utolsó csepp erejéig kihasználja, azután nagylelkűen átengedje neki a gyárakban azon munkateret, ahol a legkisebb bérért a legtovább dolgozhatik s itt is sokszor csak női becsületének keserves és drága árán. Rikító ez a kép megvallo, de vajlon hűségét ki merné kétségbe vonni?

Vannak a sok millió női párták között szerencsés kivételek is, de többségnek ezeket ki merné állítani? A modern élet ezt a képet nyújtja. Csak az volna borzasztó, s gondolatnak is rettenetes, hogy ez így is maradjon s nézzük, türjük, hogy a nővilág az egész vonalon ezen typusok szerint alakuljon ki, mert ez az emberi társadalom összeroppanását jelentené. Ezt megakadályozni s a nőt ezen modern és változott életviszonyok közé mint kulturtényezőt beállítani: ez s csakis ez lehet célja és érdeme a modern női mozgalomnak.

Ezt holmi vaskalapos hatalmi szóval megcsinálni nem lehet, mert nem a szeszély, nem emancipációs viszketeg vagy hatalmi túlekedés, hanem az éhség, a kínzó, gyötrő éhség rázta fel Éva leányait, ez sodorta őket ama lehetetlen s sokszor vérig lealázó életviszonyokba, a melyekből menekülni ök magok kívánják a legforróbban. Ezt soha szem elől téveszteni nem szabad, ha e kérdéshez hozzányulunk. Most, ha ezt figyelmen kívül hagyjuk, akkor igazságtalanok leszünk s csak elkeseredést teremtünk.

Mi tehát a teendő? *Vissza kell szegezni a nőt arra a polczra, amely őt megilleti, lehetővé kell neki tenni azt, hogy tehetségét érvényesíthesse oly téren, amelyre egész lényénél fogva hivatva és teremtve van.* Csakhogy ez ne törtéjék frázisokkal s bizonyos szentimentális közhelyek unos-untalan való ismételtetésével. Mert ha igaz is, hogy a nő legyen mindig és mindenben gyengéd, igyekezzék legjobb és legméltóbb feladatát és munkakörét: a hitvesi és anyai szerepkört betölteni; mondom bár szinigazság ez, mégsem szabad tapasztalnak használni a feminizmus sebeinek befedésére, mert sokszor nem odavaló és pedig azért nem, mert a legtöbbit ez nem áll módjában.

Ezt nem én állítom, hanem a statisztika és az élet mondják ezt. Minden kulturállamban a népesség lélekszámában a nők vannak túlsúlyban s ez a túlsúly egy millióig megy fel. Ezek a milliók tehát olyan női lények, a kik a hitvesi és anyai hivatáskörhöz soha eljutni nem fognak. Azontelül a statisztika szerint a nők nagyrésze a harminczadik életévig nem jut férjhez s az ötvenedikétől kezdve megint férj nélkül van, tehát életének legteljebb csak egyharmadát tölti a házi tüzhely szolgálatában. Vajlon minő igazsággal vethetjük oda ezen sok milliónak a frázist: hogy legyenek hitvesek és anyák? Nem fog-e ez sok keserű érzést kiváltani azokban, a kik ezt ezen figyelmeztetés nélkül is megtették volna, ha módjukban állott volna?

De épen így vagyunk az örökös női gyengédség hangoztatásával is. Nincs nő, a ki természetének s egész lényének meg nem telelő munkakörre szívesen vállalkoznék. De ha női természetének megtelelő munkakört nem kaphat, s épen talán a férfiak szükkeblősége folytán, — élnie pedig kell, — vajlon minő érzést válthat ki egy ilyen szerencsétlen teremtésben az a szemrehányás, hogy túllépte a nőiesség korlátait?

Ezen visszás helyzet eltüntetése a nőnek a női lényének megfelelő munkakörbe leendő visszavezetése; ez a feladata a helyesen felfogott női mozgalomnak. Csakhogy ezt csak cél-tudatos és kitartó munkával, tettekkel lehet keresztül vinni. Igaz, hogy rövid pillanatok alatt ez keresztül nem vihető, de okos, kitartó és fokozatos munkával egész biztosan megvalósítható.

Spenczius.

Hírek és vegyesek.

Személyi hírek. *Kubinyi* Géza vármegyei főispánja ma érkezik haza Budapestről.

Külföldi utról. *Szent-Iványi* József nagybirtokos, *Bartha* István gazdasági felügyelő, *Fodor* Jenő gazd. egyleti titkár és *Kertész* Lajos törvényhatósági főállatorvos folyó hó 17-én érkeztek haza Svajczból, hol 46 darab fajtehenet vásároltak a vármegyebeli gazdák részére.

Királyi kitüntetés. Gróf *Serényi Béla* volt m. kir. földművelésügyi miniszternek, a miniszteri tárczától való megválása alkalmából buzgó szolgálata és érdemei elismerésül a király az I. oszt. vaskorona rendet adományozta. A jól megérdemelt kitüntetés megyénkben mindenfelé őszinte örömet keltett.

Választott bírósági elnökhelyettes. Az igazságügyminiszter dr. *Kún Aladár* kir. törvényszéki bírót a rimaszombati kerületi munkásbiztosító pénztár választott bíróságához helyettes elnökül nevezte ki.

Szives kérelem a szülőkhöz. A helybeli állami elemi fiúiskola tanítótestülete azon szives kérelemmel fordul az elemi iskola III. osztályába ez idén járt gyermekek szüleihöz, hogy *Bodor László* volt tanítójuk temetésén leendő megjelenéshez, gyermekeiket vasárnap délután elengedni sziveskedjenek. A gyermekek az iskola udvarán gyülekezzenek, ahonnan a tanítótestület vezetése alatt vonulnak a gyászhoz. Hozzon magával minden gyermek egy egy virágcsalát, hogy virággal hintsék be szeretett tanítójuk sirhalmát.

A bíróság köréből. *Fodor Zoltán* kir. törvényszéki bíró a Budapesten a fiatalkorúak bírái részére megtartott egy hónapos tanfolyam befejezése után folyó hó 14-én hazaérkezett s hivatalát átvette. — Dr. *Dorgó Gábor* törvényszéki bíró folyó hó 16-án 5 heti szabadságra elutazott. — Dr. *Musotter Miklós* kir. törvényszék vizsgálóbírája f. hó 23-tól kezdődő 4 heti szabadságra elutazik s a vizsgálóbírói teendőket helyettese: *Mészáros István* bíró fogja ellátni.

Lelkészi jubileum. A putnoki ref. egyház nagyobb szabásu keretben ünnepli meg f. hó 29-én a putnoki fürdőben nagytiszteletű lelkészének *Kálniczky Endrének* 50 éves lelkipásztori szolgálatát. Az ünnepély közebéddel és tánczcsal lesz egybekötve.

Segédlelkészi áthelyezés. *Czinyéry Barna* helybeli ref. segédlelkész, e jeles képzettségű fiatal pap Tornaljárja *Csabay Pál* esperes mellé helyeztetett át. — *Czinyéry Barna* lelkesi pályáját Berzétén kezdte meg, honnan a sárospataki főiskola Berlinbe küldte ki tanulmányútra s ennek befejezte után jött Rimaszombatba, hol is a segédlelkészi állást a hívek nagy megelégedésére töltötte be. — Ismerősei és barátai sajnálják távozását.

Vendégek a megyei muzeumban. A múlt hét végén Budapestről meglátogatta a megyei muzeumot báró *Szalay Imre* nemzeti muzeumi igazgató, a ki *Hüttl* építésszel a muzeumi épület átalakítása ügyében tartott vizsgálatot és értekezett *Loysch Ödön* muzeumi igazgatóval.

Ünneplés. Lélekemelő, szép ünnepély folyt le folyó hó 19-ikén Füleken az egész község és környék részvétele mellett. Lapunk kiadótulajdonosának id. *Rábely Miklósnak* vejét: *Benkó János* füleki árami elemi iskolai igazgatót ünnepezték abból az alkalmából, hogy most volt negyedszázados évfordulója füleki működésének. Az iskolában délelőtt az évzáró vizsga alkalmából gyülekezett a község apraja nagyja s a volt tanítványok ünnepezték a derék, köztisztelőnek és szeretetnek örvendő férfit. Értékes és becses ajándékokkal halmozták el az ünnepeket s tiszteletére este fényes bankettet rendeztek, melyen felköszöntőkben folytatták a lelkes meleg ovációt.

Ügyvédi képesítés. Dr. *Kellner Miklós* a rimaszécsi körjegyző, *Kellner Pál* — jelesen képzett fia — f. hó 17-én kitűnő eredménnyel letette Budapesten az ügyvédi vizsgát.

Uj orvos. Dr. *Lusztig Sándor* volt balogi, majd nógrádberecezi körorvos városunkban letelepedett.

Eljegyzés. *Klinczko János*, a rimamurányi vasmű r. t. likéri telepének tanítója f. hó 15-én vasárnap jegyezte el városunkban özv. *Putra Edéné* szeretetreméltó leányát: Magdát.

Megpofozta apját. *Ridzon József* darabosi földműves f. évi márczius hó 22-én apját: *Ridzon Pált* előzetes czivakodás után úgy pofonította kétszer, hogy rajta nyolcz napon tul 20 napon belül gyógyuló sérelmet okozott. A helybeli kir. törvényszék f. hó 20-án felmenő ágbeli rokonon elkövetett súlyos testi sértés vétsége czimén dr. *Mészáros István* kir. ügyész vádbeszéde után 14 napi fogházra ítélte jogerősen a rossz fiut.

Egészségügyi beosztás. A m. kir. belügyminiszterium egészségügyi osztálya új beosztást nyert, s az országban nyolcz egészségügyi kerület létesített, élén egy-egy egészségügyi felügyelővel. Vármegyénk a budapesti központi kerülethez lett beosztva s dr. *Téry* felügyelő hatáskörébe utaltatott.

Evváró ünnep. Tegnap, 21-én tartották a helybeli főgimnázium évzáró ünnepét, a melyen *Gyürky Pál* főesperes mondott lélekemelő hálaimádságot s dr. *Veress Samu* igazgató méltatta az elmúlt év történetét, beszámolván a tanulás eredményéről és felolvasta egyuttal a jutalmazott tanulók neveit is. A himnusz hangjai mellett oszlott szét az ifjúság, csak az érettségizők maradtak itt még a jövő hétre.

Nagyszabásu tánczvigalom készül az aggteleki barlang előtt, melyet hír szerint július 10-én a tornaljai járás jegyzői kara, az aggteleki ref. egyház és a tornaljai járásköri tanítóegyesület fog rendezni a cseppkőbarlang megtekintésével kapcsolatban.

Katonai pályázat. A honvédelmi miniszterium pályázatot hirdet a cs. és kir. közös hadapródiskolákba s hangsúlyozza, miszerint a hatóságok hassanak közre, hogy minél több magyar pályázó jelentkezzen. Különösen a márisch weiskircheni lovassági és traisskircheni tüzérségi kadétiskolákba keresik a magyar fiukat, hogy a magyar pár' uzamos osztályok is felállíthatók legyenek. A pályázati hirdetmények az alispáni, minden főszolgabírói és polgármesteri hivatalnál megtekinthetők. A kérvényeket f. évi július hó 12-ig kell beadni a honvédelmi miniszterhez.

Vallásvizsgák az elemi iskolákban. Az elemi iskolák vallásvizsgáit a múlt vasárnap és hétfőn szokás szerint a templomokban tartották a protestáns felekezetek s az ág. h. ev. vallásvizsga után barátságos közebed volt a városkertben.

Beküldetett. A vízvezetési és csatornázási rombolások után már itt-ott befejeztettek az utcza kövezési munkálatai s megrongált és sokat szidott utcák egy része rendben van. A sokat zaklatott városi hatóság — úgy a hogy — mégis megfelel az e téren támasztott jogos kívánalmaknak. Azonban mégis felhívjuk újból a hatóság figyelmét a Hunyady-utczára, hol a kocsitengely és rugó törés nap-nap mellett előforduló dolog s mégis késik e forgalmas utcza karbahozatala. Alig van 1—2 ház ebben az utczában, hol a vízvezeték és csatorna be ne lenne vezetve; miért késik tehát az utcza burkolatának immár égetővé vált alapos javítása?

Tornavizsga. A helybeli főgimnázium tornavizsgáját a múlt szombaton délután tartották meg. Igen szépek és tanulságosak voltak a közös rendgyakorlatok, a melyeknek pontos begyakorlása dicséretére válik Sz. *Benedek* Gyula tornatanárnak. *Futásban* nyertes lett: *Török Árpád*, *Szilágyi Sándor*, *Kulik József*. *Magasugrásban*: *Török Árpád* és *Trunkó István*. *Súlydobásban*: *Török Árpád* és *Vjerk Pál*. *Svédgerelyvetésben*: *Muraközy Gyula*. Az esős időjárás megzavarta a vizsga lefolyását, a melyet június 18-án délután fejeztek be a főgimnázium udvarán.

Gondatlanságból halál. Özv. *Szoják Györgyné* szül. *Biharik Zsuzsanna* 67 éves veszerési lakos f. évi április hó 9-én a felügyeletére bízott 4 éves kis *Szoják Györgyöt* elengedte hazulról s a kis fiu a 8 éves kis *Stigula Györgygyel* a mezőre ment, ott tüzet raktak s a kis *Szoják György* ruhája meggyuladt. A kis gyermek harmadnapra az égési sebek következtében meghalt. Folyó hó 18-án a helybeli kir. törvényszék a gondatlan asszonyt 8 napi fogházra ítélte jogerősen s az ítélet végrehajtását 3 évre feltüggesztette.

Tanulmányi kirándulás. Érdekes tanulmányi kirándulást tett a múlt héten a záróünnepség előtt 16 rimaszombati gimnáziumi tanuló. — *Horráth Zoltán* tanár vezetése alatt kirándultak a Trsztye-hegy tetejére, a mely 1117 méter magasra emeli ormát a tenger színe fölött s fenn az orma alatt ered a Balog folyó vize. Rimafürészig vasuton volt a kirándulás, onnan a megjelölt turista uton felkapaszkodtak az oromra s a Balog forrása mellett ütöttek tábor. Délután a *Széchy Mária* uton legyalogoltak Meződombosra s onnan szép erdei turista uton *Nyustyára*, a honnan vasuton tértek haza.

Váltóhamisítás. Deresken 1909. évi július hó 9-én *Badin Mátyásné* született *Urbán Mária* Amerikában levő férjének nevét egy 300 koronás váltóra aláíratta, s ebbe az ügybe az öreg dereski lelkészt is be akarta mártani, mert ő eszközölte ki a kölcsönt a rozsnói kegyes alapítványi pénztártól, s a bíróságnak kérdőre kellett vonni a lelkészt: *Dusek Ferenczet*, ki beismerte ugyan, hogy a *Badin Mátyás* nevét ő írta a kötelezvényre, de a mellette levő keresztvonás nem tőle származik. A kir. törvényszék f. hó 20-án tárgyalta *Kolbay Sándor* elnöklésével az ügyet s a közokirat hamisítás büntetével vádolt lelkészt dr. *Mészáros István* kir. ügyész vádbeszéde és dr. *Ráróssy Gyula* ügyvéd védbeszéde után felmentette, ellenben *Badin Mátyásné* nyolcz napi fogházra ítélte. — Az ítéletet a kir. ügyész megfélebbezte.

Bűnös asszonyok. *Anderko Lászlóné* otrokocsi asszony már régebben beismerte a panasz alapján, hogy ő több asszonynak magzatát elhajtotta, azonban bizonyíték nem lévén, kénytelen volt a bíróság felmenteni az asszonyt. Most a harkácsi körorvos szolgáltatott bizonyítékot, amennyiben beigazolást nyert, hogy *Anderkóné Miskovits Andrásné* magzatát 1912. október hó 20-án erőszakos beavatkozással elhajtotta. — A kir. törvényszék *Kolbay Sándor* elnöklésével folyó hó 20-án vonta kérdőre a beismerésben levő asszonyokat, s magzatelhajtás büntette miatt dr. *Mészáros István* kir. ügyész vádbeszéde után *Anderkónét* jogerősen hat havi börtönre, 3 évi hivatalvesztésre ítélte, egy hónapot és 13 napot a büntetésből kitöltöttnek vett. — *Miskovits Andrásné* pedig szintén jogerősen három havi fogházra és 1 évi hivatalvesztésre ítélte a bíróság.

A gyors hajtás következménye. Rimaszombatban folyó évi márczius 14-én *Fazekas Bencze Boldizsár* guszonai lakos a vásárról gyorsan hajtott hazafelé s a lovak *Mátyás Mihályt* elgázolták úgy, hogy 8 napon tul gyógyuló sérülést szenvedett az illető. A kir. törvényszék f. hó 18-án tartott főtárgyaláson gondatlanságból okozott súlyos testisértés vétsége czimén jogerősen nyolcz napi fogházra és 10 korona pénzbüntetésre ítélte *Fazekas Boldizsárt*.

Gyanus haláleset. *Tiszolczon, Kubove* *András* ottani lakos két éves kis fia — mint a főszolgabírói hivatal jelenti a kir. ügyészséghez — két hét előtt eltűnt s f. hó 20-ikán a község mellett levő erdőben hulláját megtalálták s azon külső sérelmi nyomok vannak. A bíróság a hulla bonczolását elrendelte s azt f. hó 21-én dr. *Musotter Miklós* vizsgálóbíró és dr. *Mészáros István* kir. ügyész jelenlétében dr. *Zehery István* törvényszéki orvos és dr. *Kármán Aladár* közkórházi osztály-orvos végezték.

Hirdetmény.

396. sz. — Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezenel közhírré teszi, hogy a miskolczi kir. járásbíróságnak 1913. évi sp. I. 382/2. számú végzése következtében dr. *Sédig Dezső* ügyvéd által képviselt „Phönix” biztosító társaság javára 423 kor. 54 fillér s jár. erejéig 1913. évi május hó 23-án foganatosított kielégítési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 700 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: lovak, üsző-tinó nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a feledi kir. járásbíróság 1913-ik évi V. 262/1. számú végzése folytán 423 korona 54 fillér tőkekövetelés, ennek 1913. évi márczius hó 1. napjától járó 5% kamatai, 1/3% váltódíj és eddig összesen 103 koronában bíróilag már megállapított költségek erejéig *Détéren alperesnél* leendő megtartására **1913. évi június hó 28-ik napjának** délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §. értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Feleden, 1913. évi június 11.

Kovács Géza, kir. bir. végrehajtó.

Halálozások. *Altdorffer* István kassai kir. táblai bíró, ki a helybeli kir. törvényszék-nél, mint a bírói kar egyik kiválóan rokon-szenves, képzett és a társadalmi életben köz-kedvelt tagja, hosszú időn át működött s mint egy 11—12 év előtt neveztetett ki a kassai kir. táblához, f. hó 14-én hajnalban rövid betegség után 57 éves korában elhunyt. Az erőteljes, egészséges ember f. hó 12-én hivatalában rosszul lett, agyvérzést kapott s harmadnapra meghalt. A gyászbeszéd híre itt és Kassán is széles körökben őszinte részvétet keltett. Temetése f. hó 16-án impozáns részvét mellett ment végbe Kassán.

A rimaszombati állami elemi iskolai tantes-tületnek gyásza van: *Bodor László* igazgató-tanító halt meg folyó hó 20-ikán városunkban 44 éves korában. Majdnem egy negyed századot töltött el a népnevelés terén. Kiváló pedagógus volt, tanítványai rajongtak érte. Sok gyermek nyert tőle első támogatást és irányítást az élet nehéz, küzdelmes útjára indultában. Sok szülő emlékszik hálással meg róla, hisz egész generá-cziót nevelt városunkban *Bodor László*. Hosszu és nehéz pedagógiai szolgálatát mind Rimaszom-batban töltötte el, előbb mint községi, majd mint állami tanító. — De nemcsak a peda-gógia, a társadalom is sokat vesztett *Bodor László*-ban. — A polgári olvasóköri régi idők óta választmányi tagja és könyvtárnoka volt. Kifogyhatatlan ötleteiről városunkban és vidé-kén híre volt. Halála özvegyét szül. Majomy Juliskát s három kiskorú gyermekét döntötte mélységes gyászba. Temetése ma délután 3 órakor lesz a Sziogyártó-utcai gyásházából.

Kálmán Lajos helybeli adóosztály és felesé-gét mély gyász érte. Erzsébet nevű kis leányuk f. hó 13-án elhunyt. 14-én temették el nagy részvét mellett.

Viczián Gyula helybeli szabó felesége szül. Koós Julianna f. hó 14-én hosszú betegség után 33 éves korában elhunyt. 16-án temették nagy részvét mellett.

Kisdedek mulatsága. A Gizella kis-dedővő-intézet növendékei a Széchenyi-kertben ma folyó hó 22-ikén délután tartják szokásos nyári mulatságukat, mely egyszersmind vizsga is lesz. Belépti díj felnőtteknek 50 fillér, gyer-mekeknek 40 fillér. Kezdeté délután 4 órakor.

Főpásztori körlevél. Megjelent *Sipeki Balás* Lajos rozsnói püspök ezidei VI. számú körlevele, a melyben különböző szertartási kér-dések után a kegyadományok nyilvános nyug-tázásáról s a templomi gyűjtésekről ír. Pályá-zatot hirdet június 30-ra a papnevelő intézetbe; ajánl néhány könyvet és folyóiratot. Ajánlja a tudósvészt ismertető falu képeket is. Hirdeti a magyar gazdaszövetség nagygyűlését. A várge-dei plebánia lemondás által újra megüresedvén, pályázatot hirdet és hordozható oltárookra hívja föl a figyelmet. Végül személyi változásokat közöl.

Adomány. Dr. *Wallentinyi* Dezső Rima-szombat és vidéke jótékony nőegyesületének titkára, ez egyesületnek 10 koronát adományoz-tott. A pénz kézhez vételét ez uton is nyug-tatja *Eperjessy* József pénztárnok.

Hirtelen halál. *Jolsván* folyó hó 15-én, midőn a kerület képviselőjelöltje programbe-szédjét elmondotta, a vidékről lejött választók egyrésze a nagyvendéglő éttermébe vonult be, hogy ebédhez üljön. Még jótormán le sem ültek, midőn *Sztankó* János lehelfalvai józan életű első gazda ember hirtelen rosszul lett s daczára a gyors orvosi segélynek, pár perc alatt kimúlt. A halál oka, mint a járás tisztí orvosi vizsgá-lat megállapította szívszélhűdés volt s azért vég-zett oly gyorsan a különben erősnek látszó férfivel, mert szívbeteg volt és épen ezért a szesz italoknak nem is volt barátja. Még az-nap elszállították Lehelfalvára, hol nagy rész-vét mellett temették el.

Adomány. Dr. *Kovács* László ur ezidei névnapmegváltás czimén az iparos nyugdíj-egyesületnek 10 koronát s a napközi otthon-nak szintén 10 koronát adományozott.

Egyházmegyei névtár. Megjelent a rozsnói róm. kath. egyházmegye névtára a f. évre ily czimvel: Schematismus cleri dioecesis Rosnaviensis pro anno Jesu Christi MCMXIII. Az egyházi szöveget latin nyelven, az iskolai részt magyar nyelven írták.

Iskolatársak találkozója. Felkérem mindazon volt iskolatársaimat, kik velem együtt 1903-ban a rimaszombati egyesült prot. főgim-náziumban érettségiztek, hogy a folyó évi július hó 1-re *Rimaszombatba* kitűzött 10 éves talál-kozón megjelenni szíveskedjenek.

Dr. *Molnár József* ügyvéd Rimaszombat.

Kerékpár- és football-verseny. A rimaszombati atletikai klub kerékpárosztálya ma vasárnap délután Várgede és Rimaszombat közt kerékpár-versenyt rendez; a football válogatott csapata pedig d. e. 10 órakor induló vonattal Ózdra utazott az ózdi sportegylettel tartandó barátságos football-mérkőzésre.

Zenészeink távozása. A térszene nem-sokára véget ér s *Oláh Gyula* jól szervezett zenekara f. hó 28-án két hónapi tartózkodásra Alsó-Tátrafüredre megy, hogy ott a furdőven-dégeket szórakoztassa kiváló muzsikájával.

Igazgatósági ülés. A rimaszombati kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatósága és felügyelőbizottsága múlt vasárnap f. hó 15-én ülést tartott, melynek első tárgya a törvényben előirt megalakítás volt. A gyűlésen csaknem teljes számban jelentek meg a tagok. A kikül-dött kandidáló-bizottság jelentése után titkos szavazással választották meg az elnököt s aztán a munkaadók és az alkalmazottak választottak szintén titkos szavazással maguk közül egy egy alelnököt. Egyhangulag megválasztották elnök-ké id. *Rábely* Miklóst, alelnökké a munkaadók: *Grosinger* Miksát, az alkalmazottak: *Bandzi* Gyulát. Azután hasonlóan titkos szavazás útján alakult meg a felügyelő bizottság, mely elnökévé *Szpiszák* István takarékpénztári könyvelőt, alelnökké: *Weisz* Manó kereskedőt választotta. Az igazgatóság másnap hétfőn folytatta a tárgyalá-sokat s 6 órától fél 10-ig több baleseti és be-tegsegélyezési ügyet intéztek el, melyeket *Mol-nár* Lajos igazgató referált. Az igazgatóság fel-használta az első összejövetel alkalmát arra, hogy lelkes, meleg szavakkal és teljes elismeréssel méltatta a *Molnár* Lajos igazgató eddigi buzgó munkásságát, neki egyhangulag bizalmat szavaztak, melyre az intézmény fejlesztése és pontos vezetése érdekében kifejtett működésével méltán rászolgált. Több vegyes — az intézmény belső és adminisztratív ügykezelésére vonatkozó ügy elintézése után a gyűlés véget ért.

Tanévbezárás. A helybeli állami polgári leányiskolában folyó hó 15-ikén délután volt a tanév bezárás, melyen a tantesület teljes számban megjelent s ott volt *Pogány* István királyi tanfelügyelő is. A növendékek elénekelték *Matolcsy* Pál vezénylete mellett a Hymnuszt, majd *Tóth* Sári IV. oszt. növendék szép búcsúbeszé-det és *Szabó* Etelka IV. oszt. tan. imát mon-dtak, mire *Fábray* Zoltánné helyettes igazgató-nő mély érzéssel, magasan szárnyaló beszédben szólt a növendékekhez, meleg szavakkal emlé-kezett meg a tantesület tagjairól s különösen a szabadságon levő *Kárpáti* Sándorné igazgató-nőről. Szinte elérzékenyedve hallgatták a szív-hez szóló beszédet, mellyel a tanévet befejezett-nek jelentette ki. Ezután a jutalmakat osztották ki. Jó előmeneteleikért és kiváló magaviseletük-ért díjat és jutalomkönyvet kaptak: I. oszt. *Bencsik* Margit, *Kárpáti* Gizella, *Konkoly* Gi-zella, *Musotter* Margit, II. oszt. *Ludvig* Eugénia, *Paál* Margit, *Szabó* Boriska és *Szabó* Mária, III. oszt. *Boross* Margit, *Braun* Erzsébet, *Kármán* Katinka, *Musotter* Aranka, IV. oszt. *Vercs* Emma és *Cziner* Márta, az ipariskolából: *Emöky* Gi-zella. A Szózat eléneklése után a záróünnepély véget ért s a bizonyítványokat kiosztották. — A vizsgák ideje alatt a kézimunkák és rajzok külön termekben voltak kiállítva s legnagyobb elismeréssel és dicsérrel kell szólnunk a nö-vendékek izléses, szép és nagy ügyességgel pro-dukált rajzaikról és kézimunkáikról, melyek kö-zött nem egy méltán keltett nagy feltűnést.

Elítelt tolvaj. Tornalján, folyó évi május hó 9-én *Demeter* József László Sándor bábját-ékostól egy bőr kékításkát, ébresztő órát és 260 korona pénzt lopott el, de tetten éretett s *László* puskatussal összeverte a tolvajt. Folyó hó 13-án tárgyalta a helybeli kir. törvényszék-nél az ügyet s *Demeter* jogerősen három havi fogházra ítéltek, ebből egy hó és három nap kitöltöttnek vétetett; *László* Sándor bábjátékos, ki súlyos testi sértéssel vádoltatott, nem jelent meg a tárgyaláson.

Nyomorék gyermekek évszázó viz-s-gálata. A gömörmegyei Fehér-Kereszt-egye-sület által fenntartott „nyomorék gyermekek iskolájában“ az évszázó vizsgálat f. hó 16-ikán d. e. ment végbe *Lukács* Gézáné egyesületi el-nök, *Pogány* István kir. tanfelügyelő s számos egyesületi tag jelenléte mellett. Az iskolában a tanítást *Illés* Ilona t nitónó elhunytá óta *Lenner* Ilona okleveles tanítónő teljesítette s a növen-dékeket szép eredménnyel vizsgáztatta le. Az iskolaévet 31 nyomorék gyermek fejezte be ez-uttal. A cenzóri tisztet *Matolcsy* Pál áll. elemi leányiskolai igazgató töltötte be.

Mulatság. A RAC. múlt vasárnap dél-után a Széchenyi-kertben mulatságot rendezett. A délutáni esőzés kissé lehűtötte ugyan a leve-gőt, de ez nem akadályozta a szórakozni vá-gyókat abban, hogy a mulatság színhelyére ki ne menjenek s a késő esti órákig szórakozza-nak. A mulatság — tekintettel a hűvös időre — várakozáson felül sikerült. A közönség estefelé kezdett gyülekezni s e miatt a délutánra hir-de-tett tréfás játékokat be sem mutathatták. 8 óra volt már, amikor a tánc kezdését vette, de azért 9 órára oly szépszámu közönség volt együtt, hogy az első négyest mintegy 50 pár tánczolta. Szünet közben volt a „Zsákba macska“ tréfás sorsjáték s fél 10-kor pedig pompásan sikerült tűzijátékot mutattak be. A kedélyes táncmulatság reggel 3 órakor ért véget. Az anyagi eredmény 183 korona 22 fillér.

A nyilvános nyugtázások és más egyéb hírlapi közleményekről. Vá-rosumban és a vidéken rendezett táncmulat-ságokról a rendezőség be szokta küldeni a fe-lülfizetések jegyzékét s mi eddig nem vettük figyelembe, hogy ezek az összegek valóban jó-tékonycélra vagy pedig a jótékonycélra épen nem tekinthető saját alapokra, berendezésre stb. fordítottak — s rendesen közöltük. Most az ed-digi álláspontunkat — a nehéz viszonyokra való tekintettel — megváltoztatjuk s miután az ilyen nyugtázások a közérdeket épen nem szolgálják, elhatároztuk, hogy minden ilyenféle közleményt és reklámot ezután csakis megfelelő s a kiadó-hivatal által esetenként megállapított díjazás elle-nében adunk ki. Ezen elhatározásunkat mindenki — a ki a viszonyokkal, a lap kiállításának rendkívül költséges voltával ismerős — bizo-nyára méltányolni fogja.

CSARNOK.

Sic itur ad astra!

— Irtá: CROATUS. —

15

XI. High life.

„Tehát annyit már megállapítottunk, hogy a gunyvereket *Zalay* olvasta föl!“

Nem, tanár ur kérem én csak egészen vélet-lenül olvastam el, de énnekem más valaki adta.“

„Hát, kérem nekem az, a kitől a dolgot tu-dom, a következőt mondta: Egyik barátom résztvett *Nemecska* László zsúrján, a hol a ta-nári karról gunyvereket olvasott föl *Zalay* László. A gunyvereket az illető leírta és át is adta nekem. Konstatálnom kell, hogy az illető meglehetősen kevés izléssel bír, a ki ilyet ösz-szefirkál.“

„(Ki lehetett az alávaló áruló?“ sugta *Nemecska* Laczi a melletteülő *Horkay* Medárdnak.)

„Tanár ur kérem, én ismételve mondom és az egész társaság tanuskodhatik mellettem, hogy a verseket nem én irtam, hanem mástól kap-tam!“

„Ugy? És kitől?“

„Zurányi Árpádtól.“

A hatás előrelátható volt. Az egész osztá-lyon a megbotráncolás és hiteltenség egy mo-rajja futott végig, Árpád szép arca mélyen elvörösödött a rágalomtól és *Titusz* oly meg-vetően nézett *Zalay* Lászlóra, hogy az nem mert a szemébe nézni.

„Nos, hát én ezt nem hihetem. Zurányi, mit szól a dologhoz?“

„A rágalom ellen pozitív érveket föl nem hozhatok, csak teljes erőmből tiltakozom ellene, hogy bárki rólam ilyet föltételezzon.“

„És mit szólnak hozzá a zsúr tagjai. Első-nek *Nemecska* Laczi kelt föl:“

„Mi mindannyian úgy tudjuk, hogy Zurányi irta őket.“

Azután *Horkay* Medárd szólt:

„Nekem mutatta meg először Zalay, hogy milyen vicces verseket kapott Zurányitól.“

Majd Beneday Siegmund:

„Tanár ur kérem, én még Zurányit is látam, amikor verseit Potoránnak fölolvasta.“

Árpád és Titusz egyszerre kiáltották:

„Ez rágalom. Sose láttuk a verseket.“

„Hát kérem, itt a nyomozás meddő lenne, minthogy mindkét félen makacsul tartják véleményüket, azonban majd mélyebb kutatásokat fogunk végezni. Vigyázzanak kérem. A büntető igazság keze mindenkit utólér és bűnök csak növekszik, ha még ily makacsul tagadják is!“

A fiuk hazafelé indultak és Török Miklós tanár ur a tanári szobába sietett, a hol még dolga volt. Nehány percz mulva kopogás hallatszott és türelmes ábrázattal Mérey Kálmán lépett be:

„Tanár ur kérem, tessék megbocsátani, tessék megbocsátani! Én olyan szerencsétlen vagyok. Mikor jó uton járok, mágnáserővel vonz a rossz csábja, mikor végre a rossz utra lépek, akkor megijedek magamtól és visszarettenek a tiltott fa gyümölcsétől, mielőtt megízleltem volna. Nekem sem a mennyben, sem a pokolban nincs hazám, mindenünnen kidobnak. A verseken én is mulattam és elhallgattam, hogy a legjobb ifjút befeketítsék miattok, de most visszarettenek a tettől, a mit elkövettünk. Tanár ur, a verseket Zalay készítette, a kéziratot nekem adta át, tessék összehasonlítani a dolgozataival. Még a zsúron meggyeztünk, hogyha az eset kitudódik, Árpádra toljuk a dolgot. Most türelmesen elmondtam mindent. És ismét közéjük állok, hogy a büntetést is megkapjam, a mit megérdemeltem. Csak azt kérem, ne tessék elmondani, hogy én árultam el az ügyet.“

„Mérey, valóban sajnálom önt. A büntetését velök együtt meg fogja kapni, de így megmondom, hogy ön nem azok közé való. Erősítse meg akaratát, barátom, legyen határozott a jobban és akkor nem fogja magát boldogtalannak érezni. És emlékezzék meg róla, hogy mindig jobban örülnek egy megtért bűnösnek, mint kilenczvenkilencz igaznak!“

Köszönöm tanár ur, nagyon köszönöm“ és a fiu zokogva távozott.

*

„Nos, hát fiuk, végére jártam a dolognak Ezentul nincs helye az apellátáknak. Megtudtam a legbiztosabb forrásból, hogy ebben az osztályban, a melyet annyi szeretettel nevelek, gondozok, viperák is vannak. Vannak önök között olyanok, a kik nem tartják méltóságukon alólinak azokról, a kiknek szülei után legtöbbet köszönhetnek: tanáraikról hitvány gunyverseket gyártani és azokat összejöveteleiken előadni. Ez már maga kemény büntetést érdemel. De ez nem minden. Ugyanakkor, mikor tettök kitudódott, nem elég bátrak bevallani azt, hanem gyáván letagadják, — nem, rátolják egyik osztálytársokra, akinek renoméjára, előmenetelére s arra a szeretetre, amellyel mindenki körülveszi — irigykednek. Fiuk ez határozottan jellemgyöngeség. És ezt így nem hagyhatjuk. A nevelésnek ugyan nem célja a megtorlás, de mint eszközt nehéz esetekben alkalmazni kell. Mert a javítókurát csak akkor lehet megkezdeni, amikor már a seb ki van vágva. Kijelentem tehát, mint a tanári kar határozatát, hogy a következő tanulók: Nemecka László, Payer Siegfried, Zalay László, Horkay Ernesztino, Horkay Medárd, Köhler István, Kendey Arisztid és Mérey Kálmán testületi megrovást kaptak!“

Az V. osztály *Hieg lif*-je kisült szemekkel ült és hallgatott.

*

Várday ur haragosan járkált föl-alá Laczi szobájában.

„Ismétlem, Laczi, meg kell javulnod. Ilyen botrányt hozni a fejemre.“

„De bácsi, hiszen nem én.“

„Egy szót se! Haszontalan ficzkó. Az apja jogosan a legnagyobb reményeket fűzi hozzá, ő meg egészen elzüllik. És az én vezetésem alatt. Lehetetlen! Fiu ezentul tanulni fogsz! Amig tiszta jeles voltál, addig elnéztem csirkefogó tempódat. De mikor az első jót hazahoztad, megdöbentem. És azóta folyton lefelé haladsz. Tehát halljad! A Várday-házból sehonnai ki nem kerülhet. A nézeteidnek meg kell változniok. Az embernek végre is a világgal szemben kötelességei vannak, amelyeknek eleget kell tennie.“

Tehát barátom tudd meg, hogy addig, a mig tiszta jelest nem hozol haza, semmi sétakocsizásról, semmi ródlizásról, semmi deákzsurról de még szó se legyen. S ha évvégére nem leszel tiszta jeles, akkor jövőre keress más szállást!

Ezzel Várday ur haragosan kiment, az ajtót maga után becsapva. A szomszéd szobában a felesége várta, a ki kihallgatta a dorgatoriumot.

„Te Pista, nagyon kemény voltál.“

„Én is azt hiszem Etelka, de jól megcsináltam azért, mi? Megvédtem családfői tekintélyemet. Az embernek elvégre olykor reprezentálni is kell! Igaz Etelkám, már negyed nyolcz. Siesünk csak, hiszen félkor kezdődik az opera!“

*

„No fiuk félévi szünet után ismét együtt vagyunk. Végigcsináltam a kényszerű bábjátékot, de most aztán jön a szörnyű megtorlás. Megaláztam büszke éneket egy sehonnai Zurányi előtt, barátságot szinletem és végighallgattam unalmas prédikációit, mert ennek így kellett lennie. Stréberkedtem, tanultam, hizelegtem a tanároknak, szivem és tehetségem hajlamait megtagadtam egy rút vaskényszer miatt. De az én varázsom már megoldódott. Kész a tiszta jeles bizonyítvány, mindenki örül a javulásomnak és én most ismét visszatérek az én igaz, hü barátaimhoz, az én társaságomhoz, a melyet méltán neveznek az V., pardon ezentul VI. osztály *High life* jének s amelytől én elszakadni soha nem tudok. Leráztam a kényszer jármát félévi gyalázatos munka árán és most ismét megkezdem az aranyifjúság gyöngyétét. A társaságomra ürítem a poharat ez új élet küszöbén! Élünk mindannyian!“

„Eljen a mi Laczikánk! Vivat! Igazad van. De most jön a megtorlás! Rongy Zurányi!“ ordított az egész kompánia. A fiuk, a kik fél évig nem zsúrozhattak, vigan összekocczintották a remek tokajival megtöltött poharakat. Azután Zalay Laczi kelt föl:

„Igen barátaim, most a vigadás napja van és élvezzük is ki, hogy társaságunk ismét együtt lehet. De ne feledjük, hogy ránk most egy nagy munka vár. A védekezés és megtorlás munkája. Egyrészt nem tűrhetjük, hogy az osztály legelőkelőbb társaságát két ágrólszakadt parvenu valósággal terrorizálja, sőt insultálja, másrészt valószínű, hogy Zurányival meg Potoránnal még több bajunk is lesz, tehát indítványozom, hogy összetartva minden erőnkkel védekezzünk ellenük...“

„Eljen! Helyes! Kell is!“

„Eleget túrtunk tőlük. El kellett túrnunk, hogy a népszerűség glóriáját elorozzák előttünk, el, hogy az első helyeket elfoglalják és most meg a tanárok is velük példálózni. Ez már sok! Ez terrorizmus! Ez inzultus! És a hatodik osztály *High life*-je nem tűrheti, hogy sehonnaiak fejére nőjjenek. Le fogjuk törni szarvaikat. Minden erőnkkel azon leszünk, minden alkalmat kihasználunk, hogy valóságos despotizmusukat megszüntessük és a parvenu uralom káros betolyásától osztályunkat megszabadítsuk! Előre barátaim! Főlemelt fővel, munkánk helyességének teljes tudatában lépünk a jogos megtorlás ösvényére!“

„Eljen a másik Laczi! Nagyszerű! És még azt mondják, hogy a magolás szükséges! Hiába, a tehetség nem tagadja meg magát! Micsoda beszéd! Cicero elbujhat mellette! Lerontjuk őket! Le a két parvenuvel!“

Utoljára még Nemecka Laczi szólt:

Igen barátaim! Laczi nagyon igazat mondott. A két kigyó fejét el fogjuk taposni. De a kényszerűség terhelő igája miatt ezt a jogos munkát titokban kell végeznünk. Gyalázat, de mitsem tehetünk ellene: nekünk szinlelnünk kell a megjavultakat, az itjui vér minden jogáról le kell mondanunk, de mi meg fogjuk mutatni, hogy az elnyomásban is nagyok és erősek vagyunk. Laczi tervéhez teljes örömmel, minden tehetséggel hozzájárulok.“

„Ebben mindnyájan egyek vagyunk, — szolt Beneday — de most adjuk meg a zsúrnak, a mi a zsúré és gyerünk egy kicsit bibliáznunk. Már tudniillik az ördög bibliáját olvasni. Rajta, örüljünk, a mig fiatalok vagyunk!“

A fiuk fölkeltek az asztaltól, a mely egy pazar uzsonna csekély roncseit hordozá és átmentek a dohányzóba forró szenvedélyeiket egy kis üditő kártyázással lebütteni.

Uradalmi

TEA-VAJ

báró **Luzénszky Henrik** uradalmából Osgyánban **3 korona** áron hetenkint kilónként **3 korona** kedd és péntek délig megrendelhető **Lévai Izsó** dohánytőzsdéjében. (Rimaszombat Erzsébet-tér.)

ELADÓ HÁZ.

A Rákóczi-utca 18. szám alatt egy két utcára nyíló, nagy, tágas udvar, üzlethelyiség, lakás és melléképületekkel szabad kézből eladó. — Értekezni lehet: **özv. Mindszenty Bertalannéval.**

Fényképező cikkek,

olcsó

szivarka hüvelyek

kaphatók:

Ifj. Rábely Miklós

könyvkereskedésében

Rimaszombat, Deák Ferencz-u. 20.

HIRDETMÉNY.

Vasuti állomás mentén tekvő **jóforgalmu korcsma** és **vendéglő** helyiségembe f. év **julius hó 1-jére**

üzletvezetőt

keresek. — Bővebb felvilágosítást nyujt helyben **Poltáron** (Nógrádmegye) maga a tulajdonos:

1-3

KOVÁCS MIHÁLY.

Könyv bekötéseket

a legrövidebb idő alatt izlése-
:: sen, jutányos áron eszközöl ::

Rábely Miklós és Fia könyvkötészete

RIMASZOMBAT, Erzsébet-tér 9.

KASZINÓ-ÉPÜLET.

Bérbeadó.

TORNALJÁN a piacz-téren
PÉK SÜTŐDE

lakással és egy bolthelyiséggel
bérbeadó. — Értekezni lehet

Facsinay István,

jegyző tulajdonosnál.

Elsőrendű, kitünő minőségű gép-falitegla

bármely mennyiségben
jutányos áron kapható

a **RAKOTTYAY-féle gőztéglagyárban**
LOSONCZON.

Hirdetés.

Válogatott **Spanyol meggyet**,
július hó elsejétől 3 korona 75 filléért,
Ananász kajszin barackot

július hó végétől 4 koronáért
bérmentetlenül szállítanak:

Hibján Sámuel utódai

gyümölcs-, méz- és baromfi kiviteli üzlete
NYIREGYHÁZÁN.

Kristálytisza esemege **ákácvirág-méz**
5 kilós posta-bádoggal 9 korona. — Rántani
és sütni való **csirke** élve párja 2 kor.
40 fillértől 3 korona 60 fillérig. — Szár-
nyas és méz ingyen rekeszben bérmentve.
1-3 **Tessék árjegyzéket kérni!**

Pályázati hirdetmény.

Gömör- és Kishont-vármegye ratkói
járáshoz tartozó szirki körjegyzőségben
megtiresedett

segédjegyzői állásra
pályázatot hirdetek.

A segédjegyző javadalmazása: állami
segély 700 korona, a kör községeitől
pedig 300, összesen 1000 korona, továbbá
100 kor. lakbérilletmény, illetve az ezen
összegért kibérelt lakás.

Felhívom a pályázni óhajtókat, mi-
szerint kérvényeiket az 1883. évi I. t.
czikk 6. §-ában, illetve az 1900. évi
XX. t. cz. 3. §-ában előírt képzettségük-
ket igazoló s eddigi szolgálataikra vonat-
kozó okmányokkal felszerelve hozzám
folyó évi július hó 20-áig annál
is inkább nyujtsák be, mivel az elkéset-
ten érkező kérvényeket figyelembe venni
nem fogom.

Szolgálatban állók kérvényei fölöttes
hatóságuk útján nyujtandók be.

A választás kitűzése iránt a pályázati
határidő eltelte után fogok intézkedni.

Ratkó, 1913. évi június hó 12-én.

1-3 **Madarassy, főszolgabíró.**

Kiadó bolthelyiség.

Az **Andrássy-ut 1-ső számú ház-
ban 1913. november elsejétől** egy
bolthelyiség bérbe vehető. — Értekezhetni
ANDRÁSI LÁSZLÓ, fényképésszel.

Látszerészeti cikkek

legjutányosabb áron beszerezhetők

STEHLINSZKY SAMUNÉ

órás- és ékszerüzletében

Rimaszombat Erzsébet-tér 5.

Árverési hirdetés.

594. sz. — **Kövi** község előljárósága
ezennel közhírré teszi, hogy a község
tulajdonát képező s jóforgalmu

két vizimalom

e folyó év **július hó 20-ik napján**
d. u. 3 órakor a község házában tartandó
árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ára az ugynevezett felső-
malomnak 14000 korona, az alsómalom-
nak 6000 korona.

A felsőmalom két kő és egy henger-
rel, az alsómalom pedig két kőre, illetve
a malombérlő által a bérlet tartamára
saját költségén egy kő és egy hengerrel
van felszerelve.

Az árverési feltételek a község házában
a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kövi, 1913. június 3.

Boczkó János, bíró.

Valkay, körjegyző.

2-2

Eladó cséplőgép.

Egy teljesen jókarban levő 8 ló-
erejű gőz-cséplőgép — összes fel-
szereléssel együtt — jutányos
áron megvehető. — Községi kis-
gazdáknak, kik együttesen és tö-
megesen csépelnek, előnyösen
ajánlható.

Czim: megtudható a kiadó-
hivatalban.

Haszonbéri hirdetés.

Susány község előljárósága közhírré teszi,
hogy a közbirtokosság tulajdonát képező

korcsma,

mely 1150 □-öl területen fekszik, és ennek
egyharmada udvar és kétharmada kertből áll,
1913. évi június hó 29-én délután 2
órákor a legtöbbet ígérőnek haszonbérbe
adatik. Az épületek és mellék helyiségek kifo-
gástalanok.

A bérlethez tartozik még 4 magyar hold és
44 □-öl szántóföld és 5 magyar hold és 41 □
öl rét.

A bérlet kikiáltási ára 1300 korona.

A feltételek megtudhatók Susány község
előljáróságánál: hol bármikor értekezni is lehet.

Susány, (up. Osgyán) 1913. május 20.

Az előljáróság.

Árverési hirdetés.

1048. sz. — **Nagyrocze** r. t. város
tulajdonát képező nagyvendéglő hat évre,
alsó- és felső korcsmák pedig 1914. ja-
nuár hó 1-től három egymásután követ-
kező esztendőre bérbe adatnak.

Kikiáltási ár:

a nagyvendéglőre . . . 3280 kor.
az alsó korcsmára . . . 4490 kor.
a felső korcsmára . . . 1775 kor.

Írásbeli zárt ajánlatok 10 % bánat-
pénzzel ellátva a polgármesteri hivatalba
1913. július hó 10-én d. e. 10 óráig
annál is inkább beadandók, mert a ké-
sőbb beérkezettek figyelembe vétetni nem
fognak.

A nyilvános szóbeli árverés határ-
idejéig, melyhez a 10 % bánatpénz leté-
tele szintén megkivántatik, **1913. július**
hó 10-ik napján d. e. 10 óra, he-
lyéül a városháza tanácsterme tüzetik ki.

A beérkezett zárt ajánlatok a szóbeli
árverés befejeztével bontatnak fel. — A
városi képviselőtestület fenntartja magá-
nak a jogot, hogy az ajánlatok közül —
tekintet nélkül az összegre — szabadon
választ.

Bérleti feltételek naponta a hivatalos
órák alatt a főjegyzői irodába megtekin-
thetők.

A várostól egy kilométernyi távol-
ságra fekvő s a város tulajdonát képező
vasas gyógyfürdő eladó, bővebb
felvilágosítások a hivatalos órák alatt a
polgármesteri hivatalban nyerhetők.

Nagyrocze, 1913. június hó 10.

Dr. Mihalik Dezső,

2-3

polgármester.

Hirdetéseket

mérsékelt áron

e lap részére

elfogad

a kiadóhivatal

Tompa-utca 10. és

Ifj. RÁBELY MIKLÓS

könyv- és papirkereskedő

Deák Ferencz-u. 20. sz.